

Říše Seleukovců

Seleukovci v „úpadku“

ART BY FOJER

Seleukos IV Filopatór (187-175)

- prostřední syn Antiocha III.
 - po smrti staršího bratra Antiocha je jmenován spolukrálem
- zdědil stále značně velkou a bohatou říši
- problémy zahraničních vztahů:
 - smlouvy uzavřené Antiochem III. s jeho smrtí upadají v pochybnost
 - Parthie a Baktrie nadále pravděpodobně nezávislé
 - Egypt mír nadále udržuje, neboť tamní vládci jsou zaneprázdněni potlačováním vzpoury
 - stejně tak Pergamon – mezi lety 187-179 je zaneprázdněn lokálními válkami

Vztahy s Římskou republikou

- smrtí Antiocha III. se též stává pochybnou platnost smlouvy z Apameie
 - vojenský dosah Říma je omezen vztahy s řeckými městy a tamní politickou situací
- poplatek stanovený smlouvou z Apameie pravděpodobně nadále není odváděn, lze též pochybovat o dodržování ostatních podmínek
 - je možné, že Římu stačilo několik počátečních poplatků
- v Římě je držen Seleukův bratr Antiochos (později IV.) jako rukojmí, později vyměněn za Seleukova syna Demétria
- po potlačení nepokojů v Egyptě (186/185) nicméně Seleukos musel počítat z hrozbou jak ze strany Říma (potažmo ze strany Pergamonu jakožto spojence Říma, tak ze strany ptolemaiovského Egypta = je tedy vázán v Sýrii s omezenou možností zasahovat na východě, kde je nicméně zatím klid – např. vládci Baktrie v té době zaměřují své výboje spíše na Indii

- nepokoje v Elymě či Susiáně – možné následky plenění Antiocha III.

- Seleukos IV. není schopen vojensky čelit všem nepřítelům zároveň

= vynakládá tedy značné diplomatické úsilí dělené do menších kroků

- v roce 187 vysílá poselstvo k Achájskému spolku, se kterým navazuje přátelství (jak Antiochos, tak Achájský spolek jsou v opozici proti Pergamu)

- nabídka 10 lodí x 10 lodí povolených Seleukovcům v Apameiské smlouvě – důkaz jejího nedodržování?

- Seleukos též ve válce Pergamu proti Farnakovi, králi Pontu podporuje Farnaka (svého příbuzného) a v jednu chvíli mu táhne s vojskem na pomoc, tu nakonec ale odvolává a vrací se (válka již pravděpodobně rozhodnuta)

- Seleukova dcera Láodiké zasnoubena novému makedonskému králi Perseovi

- Řím tomuto všemu věnuje jen malou pozornost – jen kolem roku 183 vysílá do Malé Asie poselstvo vedené Titem Quinctiem Flamininem, které dosahuje na bithýnském králi Prúsiovi jen(?) vymožení vydání Hannibala

- je nicméně dosaženo dohody se Seleukem, na základě které je Seleukův bratr Antiochos (později IV.), rukojmí v Římě, vyměněn za Seleukova syna Demétria (rok 189)

Konec vlády

- u dvora se Seleukos spoléhá na svého ministra Héliodora z Antiochie
- má v té době za manželku svou sestru Láodiké a s ní (kromě Demétria v Římě) nedospělé dědice
- v roce 175 je zavražděn Héliodorem
- zanechává po sobě syna Antiocha, nicméně ten nebyl Seleukem před jeho smrtí jmenován nástupcem (pravděpodobně kvůli Demétriovi v Římě)
- v tom samém roce se vrací bývalé rukojmí Antiochos (bratr Seleuka), do té doby žijící v Athénách, s podporou Pergamu svrhává Héliodora a ustanovuje se spoluvládcem Seleukova syna, kterého kolem roku 170 nechává zavraždit a stává se králem Antiochem IV.

Antiochos IV. Epifanés (175-164)

- podobně jako u Seleuka hlavní důraz na vztahy s Pergamem, Egyptem a Římem
 - nedostatek informací o jeho aktivitě na východě (až na konec jeho vlády)
 - okolo roku 174 je k němu vyslána delegace z Říma; následně (rok 173) vysílá Antiochos do Říma Appolónia, jednoho ze svých dvořanů, který vyjednává splacení (přinejmenším) části poplatku stanoveného Apamejskou smlouvou, čímž Řím pravděpodobně považuje tuto záležitost nadále uzavřenou
 - záruka vůči Římu, Antiochovo distancování se od krále Persea v Makedonii (brzkého nepřítele Říma), Antiochos si tak také uvolňuje ruce pro politické manévrování v jiných oblastech (Egypt), stejně jako Řím v případě Makedonie
 - Antiochos téžkoná četné projevy štědrosti vůči řeckým městům a chrámům (Ilion, Délos, Kyzikos, Athény...)
- = doklad toho, že Seleukovská říše se po porážce Antiocha III. Velikého Římany nedostala do dlouhodobých finančních potíží a nadále disponovala značnými finančními prostředky
- též na to mohla mít vliv politika Seleuka IV (žádné větší výboje)

Vztahy s Egyptem

- v Egyptě je někdy po roce 182 zavražděn Ptolemaios V.
 - údajně chystal novou válku se Seleukovci v Sýrii, pro kterou hodlal vybírat daně od Egyptských velmožů, kteří následně zosnovali jeho vraždu
- po zavraždění Antiochova synovce Antiocha, syna Seleuka IV., se vztahy s Egyptem (kde jsou tehdy panovníky jeho nedospělí synovci od jeho sestry Kleopatry Syry, manželky Ptolemaia V.) zhoršují
 - strach z podobného pokusu o uzmutí regentství, převrat a vraždu nedospělého krále, které provedl Antiochos IV.
- po smrti Kleopatry (rok 176) Syry v Egyptě vládnou za syny Ptolemaia V. jako regenti značně neoblíbení dvořani Euláios a Lenaios
- těm se daří přesvědčit Egyptskou vládnoucí vrstvu k další, poslední syrské válce

Sesta (a poslední) syrska válka (170-168)

"WHY DID YOU MAKE ME DO THIS?? You're FIGHTING so you can watch your empire CRUMBLE. THINK PTOLEMY! You could have outlasted every insignificant little faction on the map, you'd live to see them turn to dust and blow away! Every city and every army you control WILL BE GONE! WHAT WILL YOU HAVE AFTER I TAKE ALL YOUR SETTLEMENTS?"

- Antiochos válku předvídal a předem shromáždil vojsko v Koilé Sýrii
- vydal se útočícímu Ptolemaiovskému vstříc a porazil ho ještě před překročením hranic v bitvě u Pelusionu (170/169), který následně (po porušení krátkého příměří) ovládl
 - Pelusion byl městem-odražištěm pro jakýkoliv útok Egypta do Sýrie
- poté táhl do oblasti Deltý a ovládl velkou část Dolního Egypta, včetně města Memfis, obklíčil Alexandrii; Ptolemaios VI. se s ním pokusil vyjednávat, nicméně Alexandrijští navržené podmínky nepřijali a králem vyhlásili jeho mladšího bratra Ptolemaia VIII. Antiochos nato Alexandrii oblehl, nicméně posléze se svým vojskem z Egypta odtáhl, nicméně dále držel Pelusion
- Ptolemaiovští králové se nicméně brzy smířili, což vyvolalo další Antiochův vpád do Egypta; Antiochovi se daří porazit egyptské loďstvo a ovládnout ostrov Kypr, který se mu díky zradě ptolemaiovského velitele vydává bez boje
- na pevnině se Antiochos v čele vojska setkává na hranicích s egyptským poselstvem, které se pokouší jednat; Antiochos požaduje ponechání Kypru a Pelusionu jako cenu za mír. Jeho podmínky jsou odmítnuty
- Antiochos následně opět vpadává do Egypta, znovu ovládá Memfidu, poddává se mu Horní Egypt, razí v egyptských mincovnách vlastní mince, dokonce používá egyptštinu v oficiálních dokumentech; nakonec táhne k Alexandrii a táboří poblíž městečka Eleusis
- v Makedonii nicméně tou dobou končí válka Římanů s Perseem, ti (po opakovaných egyptských žádostech o pomoc) vysílají do Egypta poselstvo vedené Popiliem Laenatem – to si na Antiochovi vynucuje jeho odchod z Egypta (slavná scéna s Laenatovým ultimátem a „uvězněním“ Antiocha v kruhu načrtnutém do písku)
- v pozadí syrské války se též schyluje k válce makabejské (167-130): tu vyvolává převrat v Jeruzalémě a svržení velekněze Meneláa (jmenovaného Antiochem) frakcí podporující bývalého velekněze Jásona. To je Antiochem interpretováno jako povstání celé Judeje na podporu Ptolemaiovců, načež dobývá Jeruzalém a plní Jeruzalémský chrám, na což navazuje vlna represí vůči židovskému obyvatelstvu; proti Seleukovcům kvůli tomu vede odboj velekněz Mattatíáš a jeho syn Juda Makkábí; daří se jim zmocnit se Jeruzaléma, a Judovi příbuzní později zakládají židovský královský rod Hasmoneovců

Klady a zápory dohody s Římem

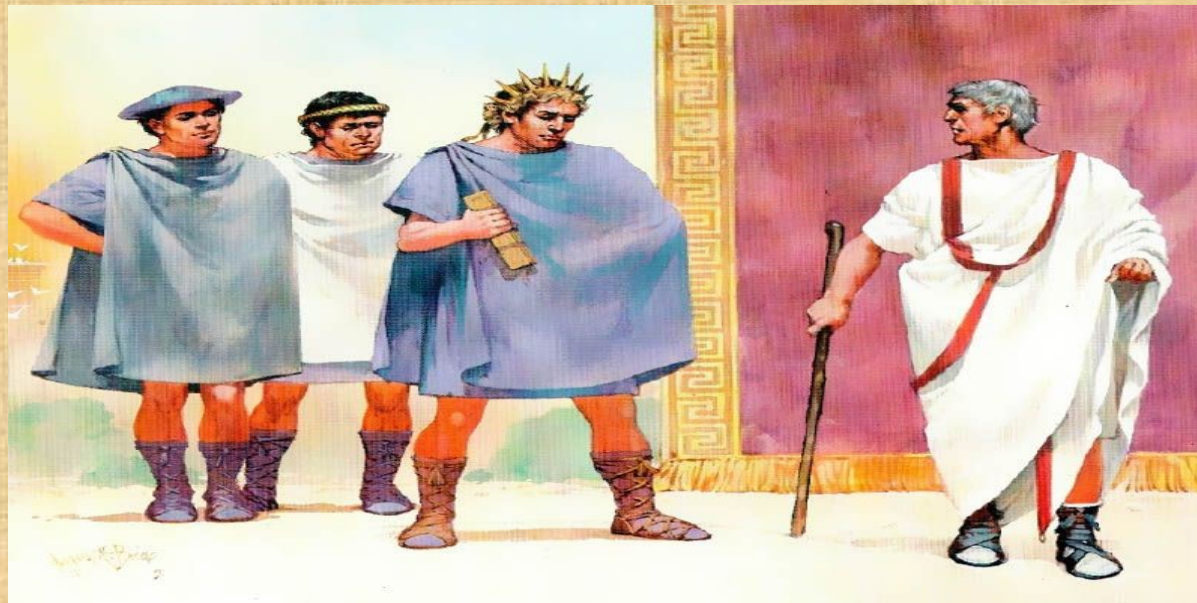
Klady: zneškodnění Egypta a zajištění míru, ponechání kořisti, mír s Římem (a tedy bezpečí před Demétriem, právoplatným synem Seleuka IV., který je nadále v Římě rukojmím), možnost konat na východě říše

X

Zápory: ztráta Kypru, ztráta veliké možnosti ovládnout Egypt natrvalo, velká rána královské prestiži

- existuje otázka, zda nebyl pro Antiocha římský zákrok vítaný (možnost vymanit se z protahující se války s nejistým výsledkem a zajistit si pozici v zázemí, kde stále hrozila možnost odporu pro vraždu synovce Antiocha a Demetriovi nároky)

- pravděpodobně ale nebyl – pokud by byli Římané vstřícní, proč by nutili Antiocha vráti Kypr a proč by své požadavky vynucovali tak nehorázným způsobem (názor přednášejícího)?

Konec vlády

- v roce 166 Antiochos pořádá velkou vojenskou přehlídku a hry v Dafné u Antiochie, jako odpověď na podobné hry pořádané Aemiliem Paullem (vítězem nad makedonským králem Perseem v bitvě u Pydny) v Řecku
 - ukázka síly
 - též další důkaz přetrvávající moci bohatství Seleukovské říše
- v letech 166-164 se vydává na tažení do východních částí říše
- vpadává do Arménie, poráží a zajímá tamního vládce Artaxia, na kterém vynucuje poddanství a tribut
- táhne pravděpodobně přes Babylon a Ekbatany do Elymy, kde se podobně jako jeho otec také chystá vyplenit tamní chrámy, po odporu obyvatelstva od toho ustupuje
- do této doby pravděpodobně také spadá Antiochova námořní expedice na pobřeží Arábie, podobná té, kterou vedl jeho otec
- pravděpodobně zamýšlí další tažení proti Baktrii a Parthii
- nicméně roku 164 umírá v Tabai v Íránu